

Палей Дмитро Анатолійович
аспірант,
Приватний вищий навчальний заклад
«Європейський університет»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4115-0587>

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-498-9-26>

ПРИКЛАДИ АНТИКРИЗОВИХ ДІЙ І ПІДХОДІВ У ПРИВАТНІЙ МЕДИЦИНІ В УКРАЇНІ У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

У період 2022–2025 років Україна зіткнулася з безпрецедентними викликами: повномасштабна війна, гуманітарна криза, масштабне переміщення населення, падіння платоспроможності та нестача ресурсів. В умовах, коли державна система охорони здоров'я зосереджена на наданні екстреної допомоги та підтримці військових, на приватну медицину лягла додаткова соціальна та професійна відповідальність. Приватні клініки були змушені швидко адаптуватися до нових умов, зокрема – забезпечити безперервність надання послуг, зберегти персонал, налагодити роботу під час обстрілів та відключень електроенергії, а також знайти шляхи до фінансової стійкості.

Актуальність теми обумовлена необхідністю вивчення успішних практик, інноваційних підходів та антикризових стратегій, що були реалізовані приватними медичними закладами. Їхній досвід може стати основою для формування нових моделей управління у сфері охорони здоров'я, що будуть здатні витримувати навантаження під час надзвичайних ситуацій. Крім того, систематизація таких прикладів є важливою для підтримки стратегічного планування, оптимізації витрат, розвитку телемедицини, партнерств із благодійними фондами та збереження доступності медичної допомоги для населення в умовах нестабільності.

Наукові дослідження у сфері приватної медицини в Україні зосереджені на аналізі її ролі в системі охорони здоров'я, переваг і перспектив розвитку (І. Голованова, О. Краснова, І. Зуб), а також на вивченні проблем, стримуючих факторів і нормативно-правового регулювання діяльності приватних медичних закладів (Є. Колосов, С. Кошова, М. Забаштанський, Ю. Ридзель, Д. Драгунов, С. Журман). Окрему увагу приділено вдосконаленню державного регулювання цього ринку (А. Барзилович, І. Леган, О. Крикун).

Ринок приватних медичних закладів в Україні до 2022 року постійно зростає та розвивався. З 2019 року по 2022 ринок виріс майже в 4 рази. Це пов'язано з тим, що все більше людей починають обирати приватні медичні заклади на противагу державним, за наявності вищого рівня обслуговування та більш широкого спектру послуг, в свою чергу лікарі також обирають приватні медичні заклади для сфери своєї діяльності, через вищу заробітну плату та комфортніші умови праці [1]. Результати дослідження «Приватна медицина – перспективи розвитку в Україні», що було проведено Центром Разумкова у 2023 р., показало, що для громадян України приватні медичні заклади є більш привабливі порівняно з державними. Переважна більшість респондентів (74%), за умови існування вибору піти до державного або до приватного закладу, обрали б приватний медичний заклад. Тобто громадяни висловлюють чітке бажання мати можливість вибирати, піти або до державного, або до приватного закладу [2].

Державна та приватна медицина в Україні займають важливе та взаємодоповнює місце в системі охорони здоров'я. Кожен із цих секторів має свої специфічні переваги та недоліки, які формуються під впливом організаційних, фінансових, кадрових та інфраструктурних чинників. Зокрема, державні медичні заклади забезпечують ширший доступ до базових медичних послуг, орієнтованих на найширші верстви населення, проте часто стикаються з проблемами недофінансування, нестачі сучасного обладнання, перевантаження персоналу та недостатньої гнучкості в управлінні.

У свою чергу, приватний сектор характеризується більш високим рівнем сервісу, сучасною матеріально-технічною базою, оперативністю в прийнятті рішень і можливістю впровадження інновацій, проте має обмежений доступ для певних соціальних груп через вартість послуг.

Аналіз переваг і недоліків обох секторів дозволяє глибше зрозуміти структуру української системи охорони здоров'я та визначити її ключові зони розвитку. В умовах постійних викликів – зокрема воєнного стану, економічної нестабільності та демографічних змін – така оцінка набуває особливої актуальності. Вона створює підґрунтя для формування збалансованої політики у сфері охорони здоров'я, яка б сприяла ефективному розподілу ресурсів, підвищенню якості медичних послуг та розширенню доступу до них.

Таблиця 1

Переваги та недоліки приватної та державної медицини

	Переваги	Недоліки
Приватна медицина	✓ оперативний доступ до медичних послуг та підвищення якості обслуговування; ✓ активне впровадження інновацій і використання сучасних медичних технологій; ✓ можливість для пацієнтів обирати лікарів, які відповідають їхнім потребам і вподобанням; ✓ більша гнучкість та здатність надавати персоналізовану медичну допомогу	✓ висока вартість медичних послуг, що робить приватну медицину недоступною для деяких груп населення; ✓ спеціалізація на окремих медичних напрямках та відсутність повного спектру медичних послуг; ✓ завищені ціни на медичні послуги через брак державного контролю
Державна медицина	✓ доступність медичних послуг для всіх громадян, незалежно від їх фінансового становища; ✓ державне регулювання цін на медичні послуги, що гарантує їх доступність для різних соціальних груп; ✓ системна організація, яка сприяє наданню всебічної та координованої медичної допомоги	✓ довгі черги на отримання медичної допомоги викликані великою кількістю пацієнтів та бюрократією. ✓ обмеженість ресурсів і нестача медичного обладнання через недостатнє фінансування. ✓ низька якість та своєчасність надання послуг, які страждають через неефективне управління

Джерело: створено автором

Ключовим напрямом удосконалення системи охорони здоров'я є налагодження партнерських відносин між державним і приватним секторами. Така співпраця може охоплювати спільні медичні програми, участь приватних клінік у програмі медичних гарантій, створення спільних центрів реабілітації, розвиток телемедицини, а також обмін досвідом та технологіями. Ефективне використання потенціалу обох секторів, у поєднанні з грамотним державним регулюванням, здатне забезпечити якісну, доступну та стійку систему охорони здоров'я в Україні.

У період повномасштабної війни в Україні приватна медицина продемонструвала здатність до швидкої адаптації, соціальної відповідальності та професійної стійкості. Попри значні виклики – руйнування інфраструктури, загрозу безпеці персоналу, відключення електроенергії та нестачу ресурсів – багато приватних медичних закладів не лише зберегли свою діяльність, а й стали активними учасниками системи підтримки населення. Вони оперативно реагували на потреби суспільства, розширювали спектр послуг, надавали безкоштовну медичну допомогу та впроваджували сучасні стандарти якості.

Нижче наведено приклади найбільш показових антикризових дій провідних приватних медичних структур України у 2022–2023 роках [3].

✓ Медичний центр «Лелека»

Під час активних бойових дій центр продовжував надавати допомогу, згодом перепрофілювавшись у багатопрофільний заклад. «Лелека» стала єдиним медичним закладом в Україні, який підтвердив акредитацію JCI під час війни, що свідчить про високі стандарти якості.

✓ Медична мережа «Добробут»

Швидко відновила роботу після початку повномасштабного вторгнення, надаючи безкоштовну допомогу в Києві та області. У 2023 році мережа провела понад 11 тисяч оперативних втручань та

створила благодійний фонд, завдяки якому понад 3 тисячі пацієнтів отримали безкоштовне лікування.

✓ **Лабораторія «Сінево Україна»**

Попри втрату понад 30 відділень у 2022 році, лабораторія відновила роботу за власні кошти та приєдналася до програми медичних гарантій, що дозволило тисячам пацієнтів отримувати безкоштовні аналізи. «Сінево» також інвестує в енергоефективність та підтримує стратегію довгострокового партнерства з державою.

Як бачимо, приватна медицина відіграє ключову роль у відновленні України, особливо в умовах воєнних конфліктів. Приватний сектор стає важливим партнером для держави та суспільства у створенні сучасної системи охорони здоров'я. Він надає медичну допомогу постраждалим від війни, розвиває інфраструктуру та технології, створює нові робочі місця і сприяє соціальному прогресу. Участь приватної медицини підвищує якість і доступність медичних послуг, а також може стати каталізатором для конкуренції та подальшого розвитку медичного сектору. Крім того, приватна медицина може відігравати важливу роль у співпраці з міжнародними партнерами та гуманітарними організаціями, сприяючи обміну досвідом та отриманню необхідної підтримки.

Отже, аналіз антикризових дій приватних медичних закладів в Україні у 2022–2023 роках свідчить про їхню високу адаптивність, гнучкість управління та готовність виконувати соціальну місію в умовах надзвичайної ситуації. Попри загрозу безпеці, матеріальні втрати та економічну нестабільність, приватні медичні структури не тільки відновили свою діяльність, а й активно включилися в надання допомоги населенню, зокрема безкоштовної. Приклади приватних медичних структур демонструють ефективні стратегії перепрофілювання, благодійної підтримки, технологічної модернізації та участі у державних програмах. Такий досвід є важливим джерелом для формування стійкої та людиноцентричної моделі охорони здоров'я, в якій приватний сектор виступає не лише як бізнес-структура, а як стратегічний партнер держави в умовах кризи. Надалі

посилення державно-приватної взаємодії може стати ключем до підвищення ефективності та доступності медичних послуг в Україні.

Література:

1. Аналіз ринку приватних медичних центрів України. 2023 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanierynka/analiz-rynka-chastnyh-medicinskih-centrov-v-ukraine-2023-god>
2. Приватна медицина – перспективи розвитку в Україні: результати соціологічного дослідження. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/06/2023-MEDICINA.pdf>
3. Пресконференція «Приватна медицина в Україні: три роки війни та подальші виклики». URL: https://www.apmi.com.ua/events/privatna-medicina-v-ukrayini-tri-roki-viyni-ta-podalshi-vikliki-2?utm_source=chatgpt.com